

De taken van het proletariaat

Max Hempel (Ps. van Jan Appel)

In de "Lessing-legende" heeft Mehring een Lessing laten zien die als geboren revolutionair bressen sloeg in een burgerij die broedde in saaie, intellectuele slavernij. Een Lessing die geen geboren dichter en intellectuele held was, maar een revolutionair die een dichter en intellectuele held werd, een voorvechter van burgerlijke vrijheid. De Lessing van de burgerij moet een rolmodel zijn voor de storm en drang¹ van het proletariaat.

In de saaiste verstikkende lucht van het Duitse intellectuele leven, in de tijd van het intellectuele moeras, scheurde de revolutionaire Lessing met gedurfde moed de versplinterde flarden van de goddelijke genade, schudde de hoofden met de van ontzag stervende professorale pruiken en geselde de onderdanengeest. Ja, zelfs de heilige majesteit van de kerk deinsde terug voor zijn slagen - Lessing verscheurde de dammen die de stroom van het burgerlijke denken verhinderden natuurlijk te vloeien; die, aan alle kanten ingedijkt, verstikte in het moeras. Zodra de bres was geslagen, begonnen de wateren hun loop te nemen. Ook voor het proletariaat is het noodzakelijk om de doorbraak te slaan, zodat de intellectuele ontwikkeling van de miljoenen arbeidsslaven kan ontwaken uit het huidige moeras en aanzwelt tot een almachtige stroom die alle obstakels wegspoelt.

De jonge bourgeoisie bereidde zich voor om de parasitaire heerschappij van de potentaten uit te schakelen om haar eigen heerschappij te vestigen. Grootheidswaan, het centrum van alle slechtheid, het luie, weelderige hofleven onder de heersers, domheid en onderdanigheid onder hun intellectuele en spirituele beschermheren. De bourgeoisie daarentegen werd gekenmerkt door eerlijkheid, loyaliteit, vlijt, burgerlijke deugd en vlijt; dit waren de wapens die Lessing inzette. Door het klatergoud van de praal van de machthebbers af te rukken en de bourgeoisie zijn eigen gezicht te laten zien, brak hij de dammen en ontketende hij de bronnen die samensmolten tot een stroom. En Lessing kon dit doen omdat de bourgeoisie was uitgegroeid tot de drager van de maatschappij.

Het doel van het proletariaat is niet om zijn klassenheerschappij te vestigen; het wil de heerschappij zelf, de heerschappij van mensen over mensen, onmogelijk maken. Het wil niet alleen zijn eigen vrijheid, maar vrijheid in de maatschappij als geheel. Als Lessing in staat was om de mannen van Gods gunst aan de schandpaal te nagelen, hen belachelijk te maken en hen als verwerpelijk voor te stellen, dan was dat alleen omdat ze niet konden regeren, omdat ze niet begrepen hoe ze de maatschappij moesten leiden in overeenstemming met de economische omstandigheden die zich hadden ontwikkeld. De bourgeoisie had een andere vorm van regeren nodig. En als Lessing zich keerde tegen de achterhaalde professoren en geestelijken die de onderzoekende geest verketterden, dan was dat alleen omdat het onderzoeksdenken en de wetenschappers een krachtige hefboom moesten worden

¹ De literaire 'Sturm und Drang'-beweging maakt deel uit van de Duitse Verlichting. De deelnemers heten 'Sturm und Dranger', hier krom en germanistisch vertaald als 'storm en drangers'.

voor de economische ontwikkeling van de bourgeoisie. De burgerij zelf blijft echter in de ketenen van de overheersing omdat ze het principe van de overheersing zelf opnieuw vestigt. Dat moest ook wel, want de voorwaarden voor volledige vrijheid waren nog niet aanwezig in de maatschappij. Alleen de wetenschap, bevrijd van alle boeien in de bourgeoisie, schiep de voorwaarden voor vrijheid in de geest: de ontsluiting van de natuurwetten, de uiteindelijke omverwerping van de goddelijke majesteit, als de personificatie en hoogste belichaming van de heerschappij van mensen over mensen: Zakelijke en economische benutting van de kennis van de natuur, - wetenschap en technologie, - zij scheppen eerst de voorwaarden voor maatschappelijke en economische bevrijding. Maar de bourgeoisie zelf kan de stap naar vrijheid niet zetten; ze klampt zich met al haar vezels vast aan haar macht.

De fundamenteën zijn gelegd; de bouwstenen zijn aanwezig voor een economisch leven waarin mensen leven als gelijken onder gelijken in sociale arbeid, de bouwstenen voor een wereldbeeld dat uiteindelijk de heersende godheid van zijn troon stoot.

De burgerlijke wereld kan en wil de economische conclusie niet trekken en de burgerlijke wetenschap deinst terug voor de gevolgen van de waarheden die ze heeft gevonden; - ze vlucht terug naar God en ontkent haar werk; een meelijwekkend beeld. - De golven van het proletariaat dat door de burgerlijke maatschappij in het leven is geroepen, botsen tegen de dammen van het privé-eigendom, dit machtscentrum van de bourgeoisie. Nog steeds teruggeworpen, worden ze bedreigd door het moeras. Het was aan Karl Marx voorbehouden om het klatergoud van de goddelijke aard van het kapitaal af te breken, om het in zijn brute vorm te laten zien terwijl het over de aarde stampet en om het zijn vergankelijkheid, zijn zekere einde te bewijzen. In zijn voortdurende strijd met het kapitaal put het proletariaat al zijn kracht uit dit besef. Maar als het proletariaat wil winnen, moet het scherpere wapens hebben dan de burgerlijke maatschappij; het moet weten en kunnen laten zien dat zijn maatschappij, het communisme, beter is dan die van het kapitaal. Het komt er op aan het proletariaat en de wereld te laten zien wat communisme is: In woord en daad, in theorie en in de kracht van het georganiseerde revolutionaire proletariaat. Voorwaar, een enorme taak en een uitgestrekt strijdveld. Moge de "proletariër" op dit veld voorwaarts vechten en de dammen doorbreken die de psyche van het proletariaat vergiften en dreigen te verstikken in het moeras.

Maar een ander veld ligt braak, nog een ander moeras moet worden blootgelegd. Duizenden jaren lang heeft de mensheid geleefd onder de doffe druk van natuurlijke gebeurtenissen die ze niet kon bevatten. Ze stond de natuur tegenover als een ontembare kracht, als een onheil. Dit wordt verpersoonlijkt in de almachtige godheid. De "Godheid" is dus de oorsprong van alle heerschappij over mensen, de doctrine van God het principe van heerschappij in het algemeen. Zolang alle mensen onder het gebod van deze heerschappij stonden, zolang zelfs de machtigsten zich eraan onderwierpen, kon het een leidende hand zijn voor de samenleving in haar kindertijd. Maar wanneer de heersende klassen zich bevrijden van de angst voor "goddelijke" macht, wordt "God" de stevigste steun van hun heerschappij in de maatschappij. "God" is het principe van de natuurlijke heerschappij, of hij nu in de hemel is, in Rome, in Jeruzalem of in de klassenheerschappij in het algemeen. Deze God - het geloof van het proletariaat in de onvermijdelijkheid van overheersing, of het nu zijn wortels heeft in traditie, in de leer van de geestelijkheid, in het brute geweld van de heersende klassen, of zelfs in drank - is de dam die ervoor zorgt dat het bruisende water van het proletarische intellectuele leven opdroogt en verstikt in het moeras.

Scheur een bres in deze dam, daar ligt het andere brede veld waarop de proletariër moet vechten. De psyche van het proletariaat is geen dokterskwesitie; het is een kwesitie van strijd tegen het verlamrende geloof van het proletariaat in overheersing. De psyche van het proletariaat openbaart zich pas als de geestelijke bronnen opborrelen.

Maar het is niet genoeg om alleen maar de weg te openen - de overwinnende geest moet in het proletariaat zelf ontstaan. Als de godheid het spirituele bolwerk is van alle overheersing, dan moet het proletariaat zijn eigen wereldbeeld bezitten als een scherper zwaard in de strijd van de geest. - De kennis van het ordelijk naast elkaar bestaan en samenleven in de natuur in eeuwige verandering, niet bepaald en geregeerd door God, door een bovennatuurlijke macht, maar door zijn eigen bewegingswetten. Het besef dat de mensheid zelf een deel is van deze machtige natuur - net zoals ze onderworpen is aan de wetten van de natuur. Het besef dat noch God noch de mens het centrum van de wereld is; maar dat in de gemeenschap en eenheid van mensen de macht ligt waarmee ze de natuur in hun eigen sfeer beheersen. Dit alles stelt mensen in staat om zichzelf te integreren in de machtige natuur, zelfs zonder God; sterker nog, om overheersing over mensen uit de maatschappij te bannen. - De regels van de natuurwetten van beweging en ontwikkeling in de samenleving en de natuur nemen de plaats in van het machtsgebod van elke heerser - of het nu keizers en koningen, pausen en priesters of heersende klassen zijn. De wetten van beweging en ontwikkeling zelf zijn de regel waarvoor het proletariaat - en daarna de mensheid - wil buigen, want deze belichamen voor ons de natuurlijke wil van de maatschappij en het machtsgebod van de natuur zelf. De mensheid is rijp om zichzelf te erkennen; dat zal ze doen. In het erkennen van zichzelf en de natuur als een eenheid, in het erkennen van de geboden van de natuur en het respecteren daarvan, alleen binnen deze grenzen wordt de mensheid vrij, regeert ze als mensheid over haar domein.

De fragmenten van dit wereldbeeld zijn gecreëerd door de bourgeoisie zelf; ze moeten samengevoegd worden tot een stalen geheel. En dit geheel moet bevrijd worden van alle versieringen van de professorale wijsheid van de bourgeoisie. Het moet een recht en scherp zwaard worden dat door de hand van het proletariaat gehanteerd kan worden. De burgerlijke academische wereld zal het niet durven dit geheel te vormen, het zou het doodvonnis van elke heerschappij zijn. Dus dan, "vers aan de hand" ² proletariërs, zullen en moeten we durven: het gegoten staal geeft ons het scherpste zwaard.

Kameraden! Lessing was geen dichter en denker van geboorte, hij werd het als aanhanger van de 'Storm en Drang'-beweging. Dan, storm en drangers van het proletariaat, kom naar de wapenkamer. En als je het vak niet verstaat - je moet het leren en je zult het kunnen, want jullie zijn revolutionairen. Verzamel je rondom de "proletariër"; jullie die de pen kunnen hanteren, jullie zullen schrijven, en jullie anderen, met open ogen en heldere gedachten, jullie zullen de vragen verduidelijken in vergaderingen en discussies. Maar jullie allemaal, verenigd als één, zullen het zwaard zijn dat de baanbreker hanteert.

De "proletariër" moet - nee, geen woorden! Dat is het oude woord dat ons herinnert aan het rustige bestaan van een kasteel, een vuurtoren, een eenzaam licht zo je wilt. De "proletariër" is pulserend leven, is een bron. Net zoals de bron zijn water moeizaam door steenslag en zand perst, het in een stroompje verandert, zich met

² Waarschijnlijk een verwijzing naar "Frisch, Gesellen! seyd zur Hand" uit Schiller, "Das Lied von der Glocke".

andere beekjes en wateren verenigt, en zich als een rivier, als een stroom door het land uitspreidt, zo is de “proletariër”. En hij stuurt zijn boodschappers - het bronwater van de proletarische strijd - met de stroom mee naar de dammen die verhinderen dat de stroom de zee in stroomt. Hij verkent de plaatsen waar de doorbraak moet plaatsvinden. Een rivier stroomt in het binnenland van Azië; hij heeft geen uitweg naar de open zee. In de loop van tientallen jaren stuwt hij zijn overstromingen dan hier dan daar, en het is altijd een eindeloos moeras dat hij creëert en waarin hij stikt. - De stroom van het proletariaat groeit nog steeds; hij baant zich nog steeds een weg door zand en dorre grond in herhaalde golven terwijl de overstromingen periodiek afdalen in de bergen. Haar bedding moet worden uitgewassen, in constante stroming worden gehouden en steeds dicht bij de bres in de dam worden gebracht waar de doorbraak moet plaatsvinden. Dit moet gedaan worden als het proletariaat niet wil worden als die rivier in Azië, als het zijn stroom niet lukraak hier en daar wil laten stromen om vervolgens te stikken in het sociale moeras: om de geschiedenis niet te vervuilen met bederf.

Laat de “proletariër” en de KAPD de bron, de stroom, de rivier en de dammenbreker zijn in de klassenstrijd van het proletariaat. Wanneer in de naderende economische wolkbreuk de energieën van het gekwelde proletariaat in ontelbare druppels als overstromingen neerdalen, zowel in de bergen als in het wijde land, dan moeten ze een bedding vinden die hen verenigt tot een almachtige kracht en hen leidt tegen de dammen. Het is de taak van de “proletariër” en de KAPD om hiervoor te strijden. Het proletariaat zal zich dan echter als een gereguleerde stroom, door opkomende getijden, in de zee van de tijd storten.

Voorlopig is er echter een strijd; maar het is de moeite waard om voor zo'n doel te vechten. - Om storm en drangers te zijn! - Hé, wat een leven zal dat zijn!

Bron

Proletarier, februari 1925, nieuwe editie: [Proletarier. Monatsschrift der Kommunistischen Arbeiter-Partei Deutschlands. 1. Band 1 1924-1926](#). Transcriptie: © 2023 Copyright door Thomas Königshofen. Vertaald en van verklarende noten voorzien door F.C.